

Het Dilemma van een Dierenarts

Maartje Huitink

De studente Diergeneeskunde loopt het Androclusgebouw van de faculteit Diergeneeskunde, in Utrecht, binnen. Ze zit vol verwachtingen over wat de aankomende zes jaar haar zullen brengen. Ze is zenuwachtig. Een verhuizing naar een nieuwe stad, het starten van een nieuwe studie, het ontmoeten van nieuwe mensen... Haar leven is in korte tijd enorm veranderd. Eerst fietste ze nog elke dag naar de middelbare school en nu is ze ineens een student. Ze loopt de trap van het Androclusgebouw op, langs de kasten vol met skeletten van elke mogelijke diersoort, en komt terecht in de hal voor de collegezalen. Overall staan groepjes studenten opgewonden met elkaar te praten. Ze wordt voorgesteld aan haar mentorgroepje – de mensen met wie ze het komende jaar alle vakken samen gaat volgen en de eerste vrienden die ze binnen Diergeneeskunde zal gaan maken – en aan haar mentorouders – twee tweedejaars studenten, die haar wegwijs gaan maken op de faculteit. Iedereen wordt de collegezaal ingeloodst en de onderwijsdirecteur begint zijn welkomstwoord: ‘Kijk eens om je heen. Jullie mogen trots zijn dat jullie hier met zijn allen zitten’. Één week later begint de eerste college dag van de studente. Of ze al weleens heeft gehoord van de begrippen craniaal en caudaal?

We vinden onze studente zes jaar later terug, in de aula van het Academiegebouw, op het Domplein. De aula bestaat al sinds 1462. In 1579 werd hier de Unie van Utrecht, ofwel ‘de grondwet van de Republiek’, gezien als het beginpunt van de Nederlandse staat, ondertekend. De studente is hier om haar diploma in ontvangst te nemen. Ze is nu een Master of Science in Gezondheidszorg Landbouwhuisdieren en Veterinaire Volksgezondheid. In de volksmond ook wel een veearts genaamd. Onze studente is onze veearts geworden. Ze weet nu dat het woord craniaal verwijst naar de kopzijde van een dier en het woord caudaal naar de achterzijde. Ze weet alles over melkziekte, kopziekte, lebmaagdraaiingen en de meest efficiënte methode om een keizersnede bij een koe uit te voeren. De opleiding heeft haar voorzien van de nodige basiskennis en stage-ervaringen en haar eerste paar werkweken zal ze meelopen met een geoefende dierenarts, zodat ze straks met voldoende bagage, zelfstandig, aan de slag kan gaan. Ze komt goed beslagen ten ijs, maar toch vraagt ze zich af: weet ik wel genoeg om mij in de praktijk te kunnen handhaven?

Nog niet zo lang geleden werd de autoriteit van de dierenarts niet in twijfel getrokken. Geen van de eigenaren van patiënten durfde zelfs maar te overwegen hem (vroeger waren er niet zoveel vrouwelijke dierenartsen) tegen te spreken. Tegenwoordig liggen de zaken anders. Ongeveer 57% van de dierenartsen, waaronder onze veearts, is vrouw. Ook zijn de eigenaren van de patiënten een stuk mondiger geworden. Nog voordat onze veearts het erf op gereden komt en hen de hand schudt, hebben zij dokter Google al geraadpleegd. Bovendien beschikken veehouders over het algemeen over de nodige kennis en ervaring, soms van generatie op generatie overgeleverd. Daardoor wordt onze veearts met behoorlijke verwachtingen over haar kennis en kunde tegemoet getreden. Als ze denkt aan dat beeld, dan grijpt de benauwdheid haar bij de keel. Want, wat als ze de verwachtingen niet kan

waarmaken? Wat als ze de patiënten niet kan helpen en de eigenaren teleurstelt? Of erger nog: wat als ze een fout maakt?

Onze veearts is inmiddels een half jaar aan het werk. Ze heeft een cirkel met vaste klanten en komt ongeveer elke drie weken op de bedrijven. Vandaag wordt ze gebeld voor een spoedgeval. Een veehouder bij wie ze nog niet eerder op bezoek is geweest heeft een koe, waarbij de partus niet vordert. Zijn vaste dierenarts is op vakantie en de kliniek waar onze veearts voor werkt vangt de werkzaamheden voor deze dierenarts op. Onze veearts stapt in de auto en rijdt de weg op. Al snel zoekt ze met 60 kilometer per uur tussen de landerijen door. Het zonnetje schijnt door de voorruit en verwarmt haar behaaglijk. Op de achtergrond speelt de radio zachtjes. Het nieuws begint en onze veearts zet het geluid wat harder. Eerst volgt wat nieuws over een containerschip dat vastligt in het Suezkanaal, maar daarna gaat het over de beroepsgroep van onze veearts. Enkele dagen geleden werd een dierenarts, net als zij, bij een stagnerende partus van een koe geroepen. De dierenarts voerde een verlossing per vaginam uit, terwijl het kalf daar eigenlijk te groot voor was, en uiteindelijk moesten zowel koe als kalf worden ingeslapen. Actievoerders hadden dit treurige nieuws opgepikt en naar buiten gebracht en de Partij voor de Dieren sprak schande van de gebeurtenissen. Snel draait onze veearts het geluid weer zachter. Assisteren bij een partus is voor haar al spannend genoeg, zonder dit deprimerende bericht.

Na ongeveer een kwartier rijden draait onze veearts het erf op. De veehouder leidt haar naar de koe die, afgezonderd van de rest, zwaar ademend weeën staat op te vangen. Terwijl onze veearts de veehouder wat vragen stelt over de duur en het verloop van de partus tot nu toe, trekt ze een handschoen aan en ontsmet haar hand vervolgens in de hibiscrub. Na het aanbrengen van wat glijdmiddel op haar hand en arm, voelt ze naar het kalf. Ze komt direct twee klauwtjes tegen en niet veel later stuit ze op het hoofd. Het kalf ligt in kopligging, dat is een goed teken en vergroot de kans op een succesvolle partus. Nu dient ze echter nog te bepalen of een verlossing per vaginam verantwoord is en het kalf niet te groot is, zoals bij de dierenarts op het nieuws het geval was. In dat laatste geval zou ze een keizersnede moeten uitvoeren, wat bij voorkeur wordt vermeden. Om te bepalen of het kalf niet te groot is, neemt onze veearts de maat van het kalf; ze bepaalt de relatieve grootte van het dier ten opzichte van de bekkeningang van haar moeder. Ze twijfelt. Ze denkt dat het uitvoeren van een verlossing per vaginam verantwoord is, maar heeft nog niet eerder in haar korte, werkzame leven zo in dubio gestaan of ze niet toch een keizersnede moet uitvoeren. Voorzichtig meldt ze de veehouder dat ze wat trekkracht op de pootjes zal gaan uitoefenen. Fronsend kijkt hij haar aan. 'Is dat kalf niet te groot?', vraagt hij.

Het kalf is groot, dat is een gegeven. Het spant er echter om of het kalf ook te groot is voor een verlossing per vaginam. Onze veearts denkt van niet, maar mocht ze een inschattingsfout maken en het kalf toch te groot blijken, dan zijn de gevolgen niet te overzien. Letsel aan het geboortekanaal van de koe, die bovendien risico loopt op verlamming van haar achterbenen. Letsel bij het kalf, die bovendien risico loopt op zuurstofgebrek. En wat als ze een kruis op kruis trekt, waarbij het achterstel van het kalf te groot is om de bekkeningang van de koe te passeren? In het ergste geval kan het kalf dan niet meer voor- of achteruit en moet ze haar, in perfecte gezondheid, in laten slapen, om de

koe te kunnen behouden. Onze veearts moet zeker zijn van haar zaak om het leven van zowel koe als kalf te redden! Zij moet, in haar eentje, bepalen wat te doen.

Onze veearts maant zichzelf tot kalmte. Ze besluit nogmaals de criteria van het maatnemen af te gaan. Ze voelt naar de boegen van het kalf en bepaalt de afstand tot de bekkeningang van de koe. Ze kijkt of er een vlakke hand tussen de schedel van het kalf en het bekken kan. Onze veearts gaat af op wat ze tegenkomt, de kennis die ze bezit en de ervaring die ze in haar opleiding en haar werk heeft opgedaan. De seconden tikken voorbij, maar voor haar voelen ze als uren. Ze moet gaan handelen, anders duurt de partus te lang en komen de gezondheid van moeder en kalf sowieso in gevaar. Ze heeft nog steeds geen uitsluitsel over de grootte van het kalf, maar neemt toch een besluit. Het uitvoeren van een keizersnede is de beste optie om de partus zo snel mogelijk tot een goed einde te brengen en gezondheid van zowel koe als kalf te garanderen. Vastberaden kijkt ze de veehouder aan. 'Ik ga een keizersnede uitvoeren', deelt ze hem mee. Hij knikt haar toe.

Onze veearts treft haar voorbereidingen en niet veel later ligt er een blakend gezond koe kalf op de grond, in het stro. Moeder staat er overheen gebogen en likt haar droog. Vertederd kijkt onze veearts naar het beeld. Ze is opgelucht dat ze haar hoofd koel hield, op zichzelf vertrouwde, terugviel op haar ratio en bijtijds, toch koos voor een keizersnede. De start van een nieuw leven blijft mooi en zij heeft dit mogelijk kunnen maken. Onze veearts feliciteert de veehouder, ruimt haar spullen op en stapt weer in de auto, op weg naar het volgende bedrijf. Als ze een blik in de achteruitkijkspiegel werpt ziet ze dat de veehouder naar haar zwaait. 'Tot de volgende keer', roept hij haar na.